

УДК: 378:67/78:67:5/5

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-1-41>

Магомед ІСАЄВ,

orcid.org/0000-0002-4490-8163

*аспірант кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами
Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(Старобільськ, Луганська область, Україна) managerforall@gmail.com*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті пропонуються основні напрями забезпечення ефективного управління якістю підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Визначено, що методологічною й теоретичною основою освітянської діяльності в умовах формування суспільства знань і соціально орієнтованої економіки, що визначає шляхи розв'язання нагальних проблем у сфері економічної освіти через розуміння її мети, завдань, змісту і технологій, є Концепція розвитку економічної освіти.

З'ясовано, що до факторів, що впливають на якість освіти професійної освіти майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, належить система управління закладами вищої освіти; рівень підготовки абітурієнтів та організація їхнього відбору; зміст освітніх програм, кваліфікація й мотивація діяльності професорсько-викладацького складу; організація навчального процесу, технології навчання; матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу; урахування потреб ринку праці у випускниках основаних спеціальностей та організація зв'язків з роботодавцями; організація контролю освітнього процесу та його результатів.

У процесі проведеного дослідження визначено основні напрями щодо вдосконалення забезпечення ефективності управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, а саме: підвищення рівня підготовки абітурієнтів; вирішення проблем матеріально-технічного забезпечення закладів вищої освіти; підготовка програмного забезпечення інформатизації вищої освіти й упровадження технологій дистанційного навчання; підвищення кваліфікації викладачів вищої школи; використання інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін, зокрема технологій проектного та проблемного навчання; забезпечення відповідності європейським стандартам організації освітнього процесу; створення й підтримка системи оцінювання всіх категорій працівників університету – у кадровій роботі; створення публічних баз даних для результатів моніторингу професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю з можливістю доступу до них всіх зацікавлених сторін.

Ключові слова: *ефективне управління, модель, підготовка, фахівці фінансово-економічного профілю, заклади вищої освіти.*

Mahomed ISAIEV,

orcid.org/0000-0002-4490-8163

*Postgraduate Student at the Public Service and Management
of Educational and Social Institutions Department
Luhansk Taras Shevchenko National University
(Starobilsk, Luhansk region, Ukraine) managerforall@gmail.com*

MAIN DIRECTIONS OF ENSURING EFFECTIVE QUALITY MANAGEMENT OF TRAINING OF FUTURE PROFESSIONALS OF FINANCIAL AND ECONOMIC PROFILE

The article offers the main directions of ensuring effective quality management of training of future specialists of financial and economic profile.

It is determined that the methodological and theoretical basis of educational activities in the formation of a knowledge society and socially oriented economy, which determines ways to solve urgent problems in economic education through understanding its purpose, objectives, content and technology, is the Concept of Economic Education.

It was found that the factors influencing the quality of vocational education of future professionals of financial and economic profile include: the management system of higher education institutions; the level of preparation of entrants and the organization of their selection; the content of educational programs, qualification and motivation of the teaching staff; organization of the educational process, learning technologies; material and technical support of the educational process; taking into account the needs of the labor market in graduates of basic specialties and the organization of relations with employers; organization of control of the educational process and its results.

In the course of the research it was determined: the main directions for improving the effectiveness of quality management of professional training of future professionals of financial and economic profile, namely: increasing the level of training of applicants; you solve the problems of material and technical support of higher education institutions; preparation of software for informatization of higher education and introduction of distance learning technologies; advanced training of higher school teachers; the use of innovative pedagogical technologies in the process of studying professional disciplines, in particular technologies of project and problem-based learning; ensuring compliance with European standards of organization of the educational process; creation and support of the evaluation system of all categories of university employees - in personnel work; creation of public databases for the results of monitoring the training of future professionals of financial and economic profile with the possibility of access to them by all stakeholders.

Key words: effective management, model, training, specialists of financial and economic profile, institutions of higher education.

Постановка проблеми. Дослідження управління якістю підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю спиралося на аналіз сучасних підходів до управління якістю у вищій освіті. Основними підходами до формування авторської системи в освітніх організаціях, де готують студентів цієї спеціальності, можна вважати такі: модель системи менеджменту якості за міжнародним стандартом ISO 9001 діє до: 2015; модель Європейського фонду управління якістю (EFQM) і її модифікації для вищої освіти; модель, заснована на європейських стандартах ESG (ENQA); модель Центру досліджень політики в галузі вищої освіти (CHEPS) університету Твенте (Нідерланди); модель Асоціації університетів Нідерландів (VSNU); бельгійсько-нідерландська модель (HBO Expert Group); модель національної американської премії за якістю «Baldrige National Quality Award» у галузі освіти; модель еталонного тестування (бенчмаркінгу) для Австралійських університетів; типова модель системи якості освіти для закладів вищої освіти тощо.

На міжнародному рівні найбільш поширеними ми вважаємо такі три підходи: модель, заснована на європейських стандартах ESG (ENQA); модель системи менеджменту якості за міжнародним стандартом ISO 9001 діє до: 2015; модель Європейського фонду управління якістю (EFQM) і її модифікації для вищої освіти. З урахуванням особливості цих підходів розроблено рекомендації щодо управління якістю підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю. Пріоритетом розвитку української системи вищої освіти в галузі якості є її інтеграція із загальноєвропейською системою забезпечення якості на основі ESG (European Standards and Guidelines), що також передбачає формування внутрішніх механізмів гарантії якості освіти.

Згадані рекомендації засновані на чотирьох принципах забезпечення якості в європейському освітньому просторі: освітні організації несуть основну відповідальність за якість наданої підготовки та її забезпечення; забезпечення якості

відповідає потребам різноманітних систем вищої освіти різних країн; забезпечення якості підтримує розвиток культури якості; забезпечення якості бере до уваги потреби й очікування студентів та інших зацікавлених сторін.

Таким чином, актуальність і наукова значимість окресленої проблеми зумовили дослідження вдосконалення забезпечення ефективного управління якістю підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Аналіз досліджень. Окремі аспекти управління якістю економічної освіти студентів російських ВНЗ дослідила Г. Ладощина; Л. Данильчук розробила методичні рекомендації щодо вдосконалення процесу формування професійно-особистісного іміджу майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю; О. Смілянець розробила й обґрунтувала класифікації творчих фахових завдань для професійної підготовки майбутніх спеціалістів фінансово-економічного профілю; Л. Пуханова обґрунтувала шляхи спрямування змісту навчання теорії ймовірностей і математичної статистики на реалізацію мети й завдань професійної підготовки майбутніх економістів у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації; Т. Коваль розробила й обґрунтувала концепцію та модель професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів у вищих навчальних закладах. Тобто вченими-педагогами закладено теоретико-методологічні засади управління якістю освіти у вищих навчальних закладах, розглянуто питання підготовка майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, проте до сьогодні в Україні ще не було спеціальних робіт, у яких було б досліджено управління якістю підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю у вищих навчальних закладах.

Мета статті – розробка основних напрямів забезпечення ефективного управління якістю підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Виклад основного матеріалу. Зміни світової динаміки професійного навчання, що виража-

ються, зокрема, у прискоренні суспільних процесів і наростанні загроз з боку глобальних проблем, потребують докорінних коригувальних змін у всіх сферах людської діяльності, у тому числі й в освітній. У нашій країні напрями реформування освіти визначаються головним завданням освітньої політики – забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження її фундаментальності й відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства й держави. Підвищення якості освіти є однією з головних цілей реформи та європейської системи вищої освіти, проголошеної Болонською декларацією.

На сучасному етапі розвитку України економічна освіта й «економіка освіти ринково спрямованого суспільства» (Стандартні рекомендації щодо ...) визначаються завданнями переходу до демократичної та правової держави, ринкової економіки, необхідності наближення до світових тенденцій економічного й суспільного розвитку. В українській системі вищої економічної освіти виокремлюються галузі державного управління та менеджменту, банківської справи й економіки.

Методологічною і теоретичною основою освітньої діяльності в умовах формування суспільства знань і соціально орієнтованої економіки, що визначає шляхи розв'язання нагальних проблем у сфері економічної освіти через розуміння її мети, завдань, змісту і технологій, є Концепція розвитку економічної освіти. Актуальність розроблення концепції розвитку економічної освіти в Україні зумовлена глобалізацією міжнародних економічних і фінансових зв'язків; формуванням інформаційного суспільства, у якому знання й соціальна відповідальність стають головними чинниками життєдіяльності людини як творчого працівника, споживача та члена суспільства; необхідністю пріоритетного розвитку в суспільстві та державі гуманістичних, соціально орієнтованих загальнолюдських моральних норм і цінностей; виробленням прогностичних знань для своєчасного прийняття й реалізації соціально відповідальних рішень, що сприяють розвитку як особистості, так і суспільства загалом; потребами самої економічної освіти у визначенні нових принципів і механізмів побудови системи освіти в Україні, шляхів практичної переорієнтації на них економічної освіти, вивченні, творчому осмисленні новітніх тенденцій світового розвитку освіти, обґрунтованого поєднання зарубіжних технологій із досягненнями національної освіти в процесах інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

Аналіз основних положень Концепції дає змогу визначити головну парадигму економічної

освіти, чим є розуміння того, що розвиток економічної сфери суспільства значною мірою зумовлений характером життєдіяльності людини, її світоглядом, соціально відповідальною поведінкою. Тому науковці розглядають освіту в економічному вимірі, визначаючи її потенціал і механізми розвитку. Ціннісними орієнтирами економічної освіти є розвиток творчого потенціалу особистості та її соціалізація, виховання самостійності наукового економічного мислення, формування економічного світогляду, упевненості у власних силах, розвиток здібностей до самореалізації, самоосвіти, саморозвитку.

Серед основних принципів економічної освіти в Концепції виділяють поєднання фундаментальності й фаховості різноманітних освітніх програм; індивідуалізацію підготовки економічних кадрів відповідно до попиту на ринку праці; інноваційність змісту економічної освіти.

До факторів, що впливають на якість освіти професійної освіти майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, належить система управління закладами вищої освіти; рівень підготовки абітурієнтів та організація їхнього відбору; зміст освітніх програм, кваліфікація й мотивація діяльності професорсько-викладацького складу; організація навчального процесу, технології навчання; матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу; урахування потреб ринку праці у випускниках основаних спеціальностей та організація зв'язків із роботодавцями; організація контролю освітнього процесу та його результатів.

Розглянемо вплив деяких із виділених факторів на якість освіти, виділяючи, на наш погляд, першочергові завдання, які стоять перед українськими закладами вищої освіти, що дадуть змогу здійснити управління якістю майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Шлях до поліпшення роботи закладів вищої освіти, де здійснюється підготовка майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, очевидний: під час адміністрування варто використовувати методологію сучасного менеджменту, приділяючи своєчасну й відповідну увагу прогнозуванню, поточному й оперативному плануванню, організації всіх видів діяльності закладів вищої освіти, мотивації всіх учасників освітнього процесу, контролю, удосконалюючи системи комунікації й методи прийняття рішень. За всіма цими напрями накопичено великий досвід, завдання полягає в його критичному осмисленні та використанні у сфері освіти. Додаткові й чималі резерви лежать і на шляхах надання державою закладам вищої освіти більшої самостійності у

вирішенні питань, що стосуються різноманітних галузей їхньої діяльності.

Рівень знань абітурієнтів, їхні особистісні характеристики й мотивація до отримання освіти за обраною спеціальністю відіграють вирішальну роль у їхньому подальшому навчанні. Несприятливі тенденції в цій галузі загальновідомі й зумовлені не тільки станом суспільства, культури, загальної освіти, а й змінами в структурі народного господарства країни, які породжують невідомість щодо галузей діяльності випускників закладів вищої освіти. Значний негативний вплив на молодих людей створюють орієнтири й ціннісні установки, прищеплені багатьма ЗМІ. Без сумніву, потрібне посилення зв'язків закладів вищої освіти, де готують майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, з громадськістю та зі школою, у тому числі й за допомогою створення освітніх комплексів (ця робота вже розпочата багатьма закладами вищої освіти).

Доцільним вважаємо включення співбесід з абітурієнтами в процедуру зарахування. Навчальні плани професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю значною мірою залежать від Державних освітніх стандартів (далі – ДОС), які визначають зміст освіти й основні вимоги до знань майбутніх фахівців. Соціально-економічні зміни, що відбувалися за останні десятиліття, підкреслюють відставання чинних навчальних планів від досягнень науки й техніки. Це стало одним із виразів кризи вищої освіти в нашій країні. У результаті проведеної нині переробки номенклатури спеціальностей і ДОС цей розрив повинен бути скорочений, причому водночас повинні бути враховані й перспективні зміни в структурі народного господарства країни.

Особливо актуальним є завдання розробки напрямів підготовки принципово нового ДОС для бакалаврів фінансово-економічного профілю. У навчальних планах доцільно знайти можливості для скорочення часу на вивчення обов'язкових дисциплін на користь освоєння професійних знань і вмінь, потреби в яких диктуються розвитком науки, техніки, виробництва й суспільства. Під час проектування навчальних планів варто враховувати головні результати вищої освіти – компетенції майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Беручи до уваги результат професійної підготовки в закладах вищої освіти, дослідники роблять акцент на необхідність її відповідності кваліфікаційним вимогам, адже обов'язкова наявність сукупності компетенцій, які дадуть змогу

випускнику закладів вищої освіти бути перспективним фахівцем у професійній галузі діяльності, є ключовими орієнтирами в управлінні якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю. Компетентність і компетенції є ключовими категоріями в системі вищої професійної освіти (Власов, 2012).

Компетенція означає знання, уміння й навички, отримані в процесі навчання студентів у закладів вищої освіти. Також компетенція включає й особистісні якості (ініціативність, цілеспрямованість, відповідальність, толерантність тощо), соціальну адаптацію (вміння працювати самостійно та в колективі, співвідносити планування і результати своєї діяльності з потребами суспільства та ін.), досвід, набутий у професійній діяльності. Професійною компетенцією є здатність успішно діяти на основі особистого практичного досвіду, вмінь і знань при вирішенні конкретних професійних завдань. Формуючи компетенції у майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю необхідно брати до уваги особливості сучасного економічного розвитку в країні, регіоні, оцінки глибини й масштабу соціально-економічних перетворень.

Отже, рівень професійної компетентності майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю відображає ефективність системи управління якістю освіти студентів цих спеціальностей.

Нині вища освіта повинна забезпечити майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю сучасними методами управління в економіці, аналізу сучасних економічних процесів, уміннями здійснювати точну та своєчасну оцінку загроз економічному розвитку країни. Професійна компетентність економіста – це якісна характеристика особистості фахівця. Вона включає систему науково-теоретичних знань, у тому числі спеціальних економічних знань, професійних умінь і навичок, особистого досвіду в професійній сфері діяльності, наявність стійкої потреби у своїй компетентності, інтересу до свого профілю (Кремень, 2009).

Професійна компетентність економіста складається з низки компетенцій. Відповідно до державного стандарту вищої освіти, вимоги до результатів професійної підготовки майбутніх економістів у закладах вищої освіти полягають у необхідності формування загальнокультурних і професійних компетенцій. Розподіл компетенцій на загальнокультурні та професійні відповідає двом складникам вищої освіти – академічній і професійній. Метою академічної освіти є розвиток особистості студента, професійна освіта ж націлена на під-

готовку фахівців у закладів вищої освіти до конкретного виду діяльності (Матвійчук, 2007: 24).

У компетенції економіста, крім професійних, включені також і загальні компетенції як найважливіші складники особистості випускника, які забезпечують фундаментальність підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю. На сучасному ринку праці висуваються особливі вимоги до виконання фахівців фінансово-економічного профілю професійної діяльності. Серед них найбільш часто зустрічаються такі вимоги роботодавців до кандидатів на зайняття вакантних посад: володіння низкою спеціальних знань і вмінь, відповідних виконанню конкретних виробничих, управлінських і комерційних обов'язків; уміння користуватися сучасними інформаційними технологіями на рівні, який є достатнім для здійснення професійної технічної та управлінської діяльності; наявність загальної комунікативної компетентності, у тому числі компетентності в галузі іноземних мов для взаємодії з іншомовними партнерами (Кучер, 2008).

Тому, на нашу думку, управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю залежить не так від обсягу отриманих конкретних знань, скільки від набутих навичок системного мислення, розвинених умінь знаходити, обробляти й використовувати потрібну інформацію, бажання продовжувати навчання й самовдосконалення, здатності жити й успішно працювати серед інших людей.

Роль особистості викладача в освіті завжди була визначальною. Використовуваний у професійній діяльності науково-практичний і життєвий досвід викладача є суттєвою складовою частиною системи вдосконалення якості професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю.

Водночас українська вища освіта володіє кваліфікованими науково-педагогічними кадрами, потенціал яких доцільно застосовувати в процесі управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю. Крім того, необхідно термінове створення постійно діючої системи підготовки підвищення кваліфікації викладацьких кадрів для закладів вищої освіти, де здійснюється підготовка майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, а також умов і можливостей для проведення більшістю викладачів дослідних робіт в актуальних галузях науки й техніки.

Позитивним для системи управління якістю професійної освіти майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю вважаємо той факт,

що перехід на кредитну систему оцінки трудомісткості навчальних дисциплін дав змогу переглянути розподіл часу між самостійною та аудиторною роботою студентів на користь першої й водночас збільшити час особистого спілкування студента з викладачем. Це, безсумнівно, позитивно позначиться на якості освіти, але водночас докорінних змін потребують визначення норм трудовитрат викладача. Тут додатковим резервом для вирішення цієї проблеми визначаємо використання окремих технологій дистанційної освіти (e-learning).

Протягом останніх десятиліть дистанційне навчання стало глобальним явищем освітньої та інформаційної культури, суттєво вплинувши на характер освіти в багатьох країнах світу, де відбувається інтенсивний розвиток спектру освітніх послуг з використанням дистанційних освітніх технологій. Їх застосування дає змогу швидко, адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства, забезпечити широкий доступ до отримання освіти, зокрема, для тих, кому за низкою причин неприйнятні традиційні форми навчання, а також вирішити проблему значного розширення контингенту населення з вищою та додатковою професійною освітою.

Дистанційне навчання як основний складник дистанційної медіапедагогіки визначається у двох іпостасях. З одного боку, дистанційне навчання розглядається як певний обмін інформацією між студентами й викладачами за допомогою електронних мереж або інших засобів телекомунікації. Водночас знання трактуються як особистий досвід студентів і їхня діяльність щодо пошуку необхідної інформації та конструювання знань. У межах другого підходу домінантою є продуктивна діяльність студентів, яка вибудовується за допомогою сучасних засобів телекомунікації. Цей підхід передбачає інтеграцію інформаційних і педагогічних технологій, що забезпечують інтерактивність взаємодії суб'єктів освіти й продуктивність навчального процесу. Особистісний, креативний і телекомунікативний характер освіти є основними рисами дистанційного навчання цього типу. Ще однією перевагою дистанційного навчання є можливість урахування індивідуального темпу навчально-пізнавальної діяльності кожного студента, насичений і швидкий зворотній зв'язок з викладачем-тьютором і віртуальними однокурсниками.

Необхідність поліпшення матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, включаючи доукомплектування бібліотек наукової та періодичною літературою, визначаємо як ще

одну рекомендацію для забезпечення ефективності управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю. Нині залишається відкритим лише найважливіше для планування діяльності закладів вищої освіти питання про обсяги передбачених для цього коштів і терміни їх виділення, адже стан матеріально-технічної бази (МТБ) і матеріально-технічне забезпечення (далі – МТЗ) навчальних закладів вищої освіти є одними зі значущих чинників ефективного управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю. Для ефективного надання освітніх послуг заклади вищої освіти повинні володіти необхідною матеріально-технічною базою, що відповідає сучасному рівню розвитку продуктивних сил (Mills). МТЗ закладів вищої освіти має враховувати розвиток науково-технічного прогресу, можливість випереджаючої підготовки кадрів (Perez-Rodriguez, 2017).

У підготовці кваліфікованих майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю відсутність сучасної технологічної бази (устаткування, яке застосовується на конкретних робочих місцях, неможливість організації повноцінної виробничої практики на підприємствах) може стати одним із основних моментів, що роблять українську освіту неконкурентоспроможною з підготовкою в інших країнах. У випускників немає практики, навичок, вони виявляються нездатними до роботи із сучасними матеріалами й обладнанням (Denzin, 1970).

Продовжуючи, відзначимо, що потреба ринку праці в майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю в кінцевому підсумку визначає й зміст навчання, і долю студентів, і майбутнє закладів вищої освіти. Швидке працевлаштування випускників на роботу за отриманою ними спеціальністю є однією із цілей Болонського процесу. Моніторинг і прогнозування змін ринку праці в регіоні за всіма фінансово-економічними спеціальностями, за якими ведеться навчання, стають просто необхідними видами діяльності закладів вищої освіти для забезпечення якості професійної підготовки студентів. У зв'язку з цим вагоме значення має встановлення постійних зв'язків із відповідними інститутами, підприємствами, організаціями регіону та випускниками закладів вищої освіти для здійснення моніторингу ринку праці.

Контроль у системі управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю освіти, будучи найважливішим засобом встановлення зворотного зв'язку, повинен поширюватися як на освітній процес, так і на всі види діяльності закладів вищої освіти.

Зміни в якості професійної освіти й напрями її підвищення можуть бути встановлені тільки за результатами контролю. Для ефективного контролю необхідно чітко виокремлювати контрольовані параметри, які повинні задовольняти вимогу однозначної оцінки, і процедури, що дають змогу отримувати об'єктивні оцінки.

Якість професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю освіти є результатом діяльності закладів вищої освіти в різноманітних областях. Процес її підвищення до рівня сучасних і перспективних вимог потребує управління, яке має ґрунтуватися на системному підході й ураховувати всі фактори, що впливають на результати навчання в їх взаємозв'язку.

Реалізація заданих напрямів можлива при створенні певних педагогічних умов підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю освіти, метою якої стає формування сукупності знань, умінь, якостей особистості, світоглядних установок і позитивного досвіду, спрямованих на самостійне перетворення інформації з метою вирішення пізнавального завдання, перевірки наукової гіпотези.

Говорячи про умови, ми виділяємо організаційно-педагогічні й організаційно-методичні умови, маючи на увазі багатофакторність педагогічних явищ. Подібна диференціація дає змогу розглянути аналізований процес з позиції обраних методологічних підходів та особливостей професійної діяльності студентів фінансово-економічного профілю освіти. Підставою для виділення груп умов послугували особливості управління підготовкою студентів у закладах вищої освіти, специфіка кваліфікації фахівців фінансово-економічного профілю освіти. Однією з організаційно-педагогічних умов досліджуваного процесу визначено квалітологічний супровід інформаційної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю освіти.

Ця умова передбачає постійне відстеження якості інформаційно-дослідницької діяльності професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю освіти й аналізу її результатів. Сучасна квалітологія як наука про якість передбачає безперервне вдосконалення якості за допомогою її систематичного планування та проектування. У традиційному розумінні супровід – це педагогічно доцільна система заходів впливу на процеси освітньої сфери, що забезпечує зниження відхилень від оптимальної траєкторії їх розгортання (Пушкар, 2006). Стосовно дослідження квалітологічний супровід інформаційної підготовки майбутніх фахівців фінан-

сово-економічного профілю освіти – вид педагогічного супроводу, який забезпечує коригування умов інформаційної підготовки студентів на основі систематичного моніторингу рівня якості інформаційної підготовки, що виявляється в рівні досягнення предметних результатів у галузі науково-дослідної діяльності.

Найбільш значущим у процесі реалізації квалітативного супроводу стає потреба у вирішенні трьох завдань: формування еталону якості; порівняння досягнутого рівня професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю з еталоном; вироблення керуючих рішень з метою мінімізації виявлених відхилень. Для вирішення кожного із завдань у рамках закладів вищої освіти може бути створена творча група або ця функція реалізуватиметься під керівництвом навчально-методичної комісії.

Метою методичного супроводу стає конструювання типових завдань для вимірювання, діагностики якості освіти. Інструментом оцінки еталона стає портфоліо випускника. Для вирішення другого завдання складається графік проведення контрольних заходів та атестаційних процедур. Результати інтерпретуються з точки зору рівневого підходу.

Ще однією організаційно-методичною умовою ефективності функціонування системи управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю є забезпечення проблемно-проективної спрямованості освоєння спеціальних дисциплін. В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних навичок майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення, уміння побачити, сформулювати й вирішити проблему.

Говорячи про метод проектів, ми маємо на увазі саме спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологію), яка повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином.

Метод проектів завжди передбачає вирішення якоїсь проблеми. Рішення проблеми передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – необхідність інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, технології, творчих областей. Загальним принципом організації проблемно-проектного навчання майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю має стати використання

розвивальних методів, що стимулюють активність студентів. Можна розглядати проблемне навчання як технологію розвивальної освіти, спрямованого на активне одержання учнями знань, формування прийомів дослідницької пізнавальної діяльності, на прилучення студентів до наукового пошуку, творчості, на виховання професійно значущих якостей особистості.

У результаті аналізу практики застосування проблемно-проектних методів можна зробити висновок про існування різноманіття варіантів і способів створення проблемних ситуацій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю. Існує можливість вибрати конкретний шлях, не один, а кілька варіантів, щоб створити проблемну ситуацію.

Наступною організаційно-педагогічною умовою забезпечення ефективності реалізації системи управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю вважаємо підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. Роль педагога сьогодні змінюється: з викладача – носія знань, він повинен перетворитися в консультанта, організатора, модератора й координатора проблемно-орієнтованої, дослідницької, навчально-пізнавальної діяльності студентів, тобто у викладача, який володіє компетенціями менеджера і тьютора (Ільїна, 2009). У таких умовах викладач створює умови для самостійної освітньої діяльності студента й супроводжує її, усіляко підтримуючи ініціативу учнів.

Висновки. Таким чином, основними напрямами щодо вдосконалення забезпечення ефективності управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю визначено таке: підвищення рівня підготовки абітурієнтів; вирішення проблем матеріально-технічного забезпечення закладів вищої освіти; підготовку програмного забезпечення інформатизації вищої освіти й упровадження технологій дистанційного навчання; підвищення кваліфікації викладачів вищої школи; використання інноваційних педагогічних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін, зокрема технологій проектного та проблемного навчання; забезпечення відповідності європейським стандартам організації освітнього процесу; створення й підтримка системи оцінювання всіх категорій працівників університету – у кадровій роботі; створення публічних баз даних для результатів моніторингу професійної підготовки майбутнім фахівцям фінансово-економічного профілю з можливістю доступу до них усіх зацікавлених сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власов В. В. Формирование профессиональной компетентности бакалавров-экономистов в гуманитарном вузе средствами инновационных информационных технологий : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Москва., 2012. 24 с.
2. Ільїна В. Ю. Становлення та розвиток вищої економічної і бізнес-освіти Сполучених Штатів Америки у сучасних умовах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Ялта, 2009. 237 с.
3. Кремень В. Г. Вступне слово президента АПН України. *Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України* : матеріали методологічного семінару. Київ : Педагогічна думка, 2009. С. 3–4.
4. Кучер Ю. А. Становлення й реформування середньої і вищої освіти Ірландії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ : КНУ, 2008. 20 с.
5. Матвійчук А. В. Моделювання економічних процесів із застосуванням методів нечіткої логіки : монографія. Київ : КНЕУ, 2007. 264 с.
6. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів) : монографія. Тернопіль : Карт-бланш. 2006. 334 с.
7. Denzin N. K. *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. New York : Aldine, 1970. URL: http://books.google.com.ua/books?id=UjcpxFE0T4cC&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.
8. Pérez-Rodríguez F., Rojo-Alboreca A. The Triangle Assessment Method: A New Procedure for Eliciting Expert Judgement. *Expert Systems with Applications*. 2017. № 72. P. 139–150. URL: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2016.11.021>.

REFERENCES

1. Vlasov V. V. (2012) *Formirovanie professional'noj kompetentnosti bakalavrov-jekonomistov v gumanitarnom vuze sredstvami innovacionnyh informacionnyh tehnologij*. [Formation of professional competence of bachelors-economists in a humanitarian university by means of innovative information technologies]. author. for the degree of Cand. ped. Sciences: spec. 13.00.08 «Theory and methodology of professional education» / VV Vlasov. Moscow [in Russian].
2. Ilyina V. Yu. (2009) *Stanovlennia ta rozvytok vyshchoi ekonomichnoi i biznes-osvity Spoluchenykh Shtativ Ameryky u suchasnykh umovakh*. [Formation and development of higher economic and business education of the United States of America in modern conditions]. dis. ... cand. ped. Sciences: 13.00.01 / V. Yu. Ilyina – Yalta [in Ukrainian].
3. Kremen V.H. (2009) *Vstupne slovo prezydenta APN Ukrainy // Realizatsiia yevropeiskoho dosvidu kompetentnisnogo pidkhodu u vyshchii shkoli Ukrainy*. [Introductory speech of the President of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine // Implementation of the European experience of the competence approach in the higher school of Ukraine]. materials of the methodological seminar. K.: Pedagogical thought [in Ukrainian].
4. Kucher Yu. A. (2008) *Stanovlennia i reformuvannia serednoi i vyshchoi osvity Irlandii*. [Formation and reforming of secondary and higher education in Ireland]: author's ref. dis. ... cand. ped. Sciences: 13.00.01 / Yu. A. Kucher. K.: KNU [in Ukrainian].
5. Matviichuk A. V. (2007) *Modeliuvannia ekonomichnykh protsesiv iz zastosuvanniam metodiv nechitkoi lohiky*. [Modeling of economic processes with application of fuzzy logic methods] : monograph / A. V. Matviychuk. K.: KNEU [in Ukrainian].
6. Pushkar M. S. (2006) *Kreatyvnyi oblik (stvorennia informatsii dlia menedzheriv)*. [Creative accounting (creation of information for managers)]: Monograph / M. S. Pushkar. Ternopil, Carte Blanche [in Ukrainian].
7. Denzin, N. K. (1970). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. New York: Aldine. URL: http://books.google.com.ua/books?id=UjcpxFE0T4cC&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.
8. Pérez-Rodríguez, F. & Rojo-Alboreca, A. (2017). The Triangle Assessment Method: A New Procedure for Eliciting Expert Judgement. *Expert Systems with Applications*. 72. pp. 139–150. URL: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2016.11.021>.